

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS
SODNÍ DVŮR EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ
DE EUROPEISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN GEMEINSCHAFTEN
EUROOPA ÜHENDUSTE KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES
COUR DE JUSTICE DES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES
CÚIRT BHREITHIÚNAIS NA gCÓMHPHOBAL EORPACH
CORTE DI GIUSTIZIA DELLE COMUNITÀ EUROPEE
EIROPAS KOPIENU TIESA

EUROPOS BENDRIJŲ TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-KOMUNITAJIET EWROPEJ
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DAS COMUNIDADES EUROPEIAS
CURTEA DE JUSTIȚIE A COMUNITĂȚILOR EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTEV
SODIŠČE EVROPSKIH SKUPNOSTI
EUROOPAN YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS DOMSTOL

Pers en Voorlichting

PERSCOMMUNIQUE nr. 36/07

23 mei 2007

Conclusie van de advocaat-generaal in zaak C-341/05

Laval un Partneri Ltd / Svenska Byggnadsarbetareförbundet e.a.

VOLGENS ADVOCaat-GENERAAL MENGOZZI KUNNEN DE VAKBONDEN, VIA COLLECTIEVE ACTIES DIE DOELSTELLINGEN VAN ALGEMEEN BELANG NASTREVEN EN EVENREDIG ZIJN, EEN DIENSTVERRICHTER VAN EEN ANDERE LIDSTAAT DWINGEN EEN LOONNIVEAU TE AANVAARDEN DAT IN EEN COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMST IS VOORZIEN

Richtlijn 96/71 betreffende de terbeschikkingstelling van werknemers¹ bepaalt dat de aan die werknemers geboden garanties worden vastgelegd in wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen en/of, in de bouwsector, in collectieve arbeidsovereenkomsten of scheidsrechterlijke uitspraken die algemeen verbindend zijn verklaard.

De Zweedse wet inzake de terbeschikkingstelling van werknemers preciseert de op ter beschikking gestelde werknemers toepasselijke arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden, ongeacht de wet die op de arbeidsovereenkomst zelf van toepassing is. Deze wet heeft aldus betrekking op de arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden die tot de in richtlijn 96/71 genoemde aangelegenheden behoren, met uitzondering van het minimumloon. De wet bepaalt niets over de lonen, die in Zweden traditioneel in cao's worden geregeld. Het Zweedse recht verleent de vakorganisaties daarentegen het recht op collectieve actie, onder bepaalde voorwaarden, met het oogmerk een werkgever die geen lid is van een werkgeversorganisatie, te bewegen een cao te sluiten.

In mei 2004 heeft Laval un Partneri Ltd, een Letse vennootschap, Letse werknemers ter beschikking gesteld voor de uitvoering van bouwwerkzaamheden in Zweden. De werkzaamheden zijn aangenomen door een dochteronderneming, L&P Baltic Bygg AB genaamd. Tot de werkzaamheden behoorden de renovatie en uitbreiding van een school in de stad Vaxholm.

In juni 2004 hebben Laval en Baltic Bygg enerzijds en Svenska Byggnadsarbetareförbundet, de Zweedse werknemersvakbond voor de bouwnijverheid en openbare werken anderzijds, onderhandelingen aangeknoopt met het oog op het aangaan van een aansluitingsovereenkomst bij de bouw-cao. Men heeft echter geen overeenkomst kunnen sluiten.

¹ Richtlijn 96/71/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 1996 betreffende de terbeschikkingstelling van werknemers met het oog op het verrichten van diensten, PB 1997, L 18, blz. 1.

Op 2 november 2004 is Byggnadsarbetareförbundet gestart met een collectieve actie in de vorm van een blokkade op alle bouwterreinen van Laval. De Zweedse werknemersvakbond van elektriciens heeft zich uit solidariteit bij de actie aangesloten door alle lopende elektriciteitswerkzaamheden op het bouwterrein in Vaxholm stil te leggen. Nadat de werkzaamheden op dit bouwterrein enige tijd waren onderbroken, is tegen Baltic Bygg een liquidatieprocedure geopend. Inmiddels waren de door Laval op het bouwterrein in Vaxholm ter beschikking gestelde Letse werknemers teruggekeerd naar Letland.

De Arbetsdomstol, waarbij Laval een beroep betreffende met name de rechtmatigheid van de collectieve actie heeft ingesteld, heeft het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen gevraagd of het gemeenschapsrecht zich verzet tegen dergelijke collectieve acties.

Advocaat-generaal Mengozzi merkt om te beginnen op, dat zijns inziens **de uitoefening, door vakbonden van een lidstaat, van hun recht op het ondernemen van collectieve acties** met het oogmerk een buitenlandse dienstverrichter te bewegen tot het sluiten van een cao in de lidstaat waar die dienstverrichter zich met name op de in het Verdrag neergelegde vrijheid van dienstverrichting beroept, **binnen de werkingssfeer van het gemeenschapsrecht valt**.

Vervolgens stelt hij dat **het feit dat Zweden het aan de sociale partners overlaat de arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden**, waaronder met name de regels inzake het loon, via cao's **vast te stellen, op zichzelf geen ontoereikende uitvoering van richtlijn 96/71 kan vormen**, in die zin dat deze lidstaat ervan zou hebben afgezien die voorwaarden toe te passen op buitenlandse dienstverrichters. De advocaat-generaal merkt dienaangaande in wezen op dat het Koninkrijk Zweden met name door de vakorganisaties het recht op collectieve actie te verlenen om een dienstverrichter te bewegen een loon te aanvaarden dat is vastgesteld overeenkomstig een cao die feitelijk van toepassing is op de nationale ondernemingen die zich in een soortgelijke situatie bevinden, waarborgt dat de in richtlijn 96/71 beoogde doelstellingen van bescherming van de werknemers en gelijke behandeling van de marktdeelnemers worden verwezenlijkt.

Na de collectieve acties en een aantal specifieke voorwaarden van de bouw-cao te hebben getoetst aan de vrijheid van dienstverrichting, geeft advocaat-generaal Mengozzi het Hof ten slotte in overweging te antwoorden dat wanneer een lidstaat geen stelsel voor het algemeen verbindend verklaren van collectieve arbeidsovereenkomsten heeft, richtlijn 96/71 en de vrijheid van dienstverrichting **zich er niet tegen verzetten dat vakorganisaties, via collectieve acties in de vorm van een blokkade en een solidariteitsactie, een dienstverrichter van een andere lidstaat proberen te dwingen een loonniveau te aanvaarden** dat is vastgesteld overeenkomstig een cao die feitelijk van toepassing is op de nationale ondernemingen van dezelfde activiteitensector die zich in een soortgelijke situatie bevinden, welke cao is gesloten in de eerstgenoemde lidstaat, op het grondgebied waarvan werknemers van de andere lidstaat ter beschikking zijn gesteld. **De collectieve acties moeten echter doelstellingen van algemeen belang, zoals de bescherming van de werknemers en de bestrijding van sociale dumping, nastreven** en mogen niet worden gevoerd op een wijze die onevenredig is aan de verwezenlijking van die doelstellingen.

De advocaat-generaal stelt voor dat de verwijzende rechter in het kader van het onderzoek van de evenredigheid van de collectieve acties met name nagaat of **de in de bouw-cao voorziene voorwaarden een reëel voordeel inhouden dat in aanzienlijke mate bijdraagt aan de sociale bescherming van de ter beschikking gestelde werknemers** en geen kopie vormen van een eventuele identieke of wezenlijk vergelijkbare bescherming die aan deze werknemers werd geboden door de wetgeving en/of de collectieve arbeidsovereenkomst die van toepassing waren op de dienstverrichter in de lidstaat waar hij is gevestigd.

N.B.: De conclusie van de advocaat-generaal bindt het Hof niet. De advocaten-generaal hebben tot taak het Hof in volledige onafhankelijkheid een juridische oplossing te bieden voor het concrete geschil. De rechters van het Hof beginnen vandaag met de beraadslagingen over het arrest, dat op een latere datum zal worden gewezen.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

Beschikbare talen:

De volledige tekst van de conclusie is op de dag van de uitspraak te vinden op de internetpagina van het Hof

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=NL&Submit=rechercher&numaff=C-341/05>

vanaf ongeveer 12.00 uur.

Voor nadere informatie wende men zich tot de heer Stefaan Van der Jeught.

Tel: 00 352 4303 2170 Fax: 00 352 4303 2988

*Beelden van de uitspraak zijn beschikbaar op „Europe by Satellite”,
Europese Commissie, Directoraat-generaal Pers en Voorlichting, L-2920 Luxemburg*

Tel: 00 352 4301 35177 Fax: 00 352 4301 35249,

of B-1049 Brussel, Tel: 00 32 2 2964106 Fax: 00 32 2 2965956